
RAPORTI FINAL
PËR INCIDENCEN DHE HETUESHMERINË
E KRIMEVE ZGJEDHORE

ZGJEDHJET PËR KUVENDIN

25 PRILL 2021

Disclaimer:

Ky Raport është hartuar nga Qendra për Çështje të Informimit Publik, INFOÇIP.

Projektit është mbështetur nga Instituti Demokratik Amerikan, NDI, nën titullin:

"Për promovimin e integritetit të zgjedhjeve në Shqipëri".

Pikëpamjet dhe gjetjet e shprehura në këtë raport nga INFOÇIP nuk reflektojnë domosdo ato të NDI.

"This project was made possible with the financial support provided by the National Democracy Institute (NDI) in Albania. Opinions and views expressed in this report are those of the author and do not necessarily reflect those of the National Democracy Institute (NDI)."

I. Hyrje /Prezantim i shkurtër

Në 25 Prill 2021 u mbajtën Zgjedhjet për Kuvendin e Shqipërisë. Qendra për Çështje të Informimit Publik, INFOÇIP, me mbështetjen e National Democratic Institute, NDI monitoroi në këto zgjedhje incidencën e krimeve zgjedhore të dyshuara¹ të cilat u kallëzuan në organin e akuzës. Në kuadër të monitorimit vlerësohet edhe eficientia e hetimit të krimeve zgjedhore nga organi i akuzës dhe ndëshkueshmëria e tyre nga gjykata.

Manipulimi i zgjedhjeve ka qenë dhe mbetet një shqetësim serioz për Shqipërinë. Dyshimi konstant mes aktorëve politikë se procesi i votimit mund të trukohet ka diktuar vazhdimisht ndryshime të kuadrit ligjor që rregullon zgjedhjet dhe garanton integritetin e tyre. Legjislacioni penal është forcuar së tepërmi dhe krimet zgjedhore ndëshkohën vetëm me burgim në Republikën e Shqipërisë.

Që në vitin 2017, në prag të zgjedhjeve për Kuvendin, dy forcat kryesore politike PS dhe PD arritën konsensus që Kodi Penal të ashpërsojë masat ndëshkimore për personat që përfshihen në krime zgjedhore. Në Zgjedhjet për Kuvendin të mbajtura në 25 Prill 2021, parashikimet në Kodin Penal mbetën të pandryshuara në kuadër të reformës zgjedhore të ndërmarrë.

Në 17 Dhjetor 2020, Struktura e Posaçme Anti-Korrupsion, SPAK mori juridiksion për të hetuar korrupsionin aktiv dhe pasiv në zgjedhje. Kuvendi adoptoi ndryshime në Kodin e Procedurës Penale², duke përfshirë për herë të parë SPAK në hetimin e krimeve zgjedhore të parashikuar nga nenet 328 dhe 328/b i Kodit Penal, përkatësisht korrupsioni aktiv dhe pasiv në zgjedhje.

Kreu X i Kodit Penal është i përbërë nga 15 nene³ dhe secili prej tyre parasheh ndëshkim me burg për veprave penale që cënojnë zgjedhjet demokratike. Ndëshkimi minimal është 6 muaj (nenet 236/a, 327/a, etj) kurse ndëshkimi maksimal është 7 vjet heqje lirie (nenet 326, 330, 330/a). Prokuroritë e zakonshme kanë juridiksion për hetimin e shumicës së veprave penale që parashikon Kreu X i KP (13 nga 15 gjithsej).

Pavarësisht parashikimeve ligjore në ashpërsim të vazhdueshëm, hetimet penale në fushën e zgjedhjeve nuk kanë rezultuar efektive në Shqipëri. Ato zgjasin shumë në kohë⁴. Shumica dërrmuese e kallzimeve penale pushohen nga vetë organi i prokurorisë. Zvarritja e hetimeve tej afateve procedurale është një tipar dallues për krimet e dyshuara zgjedhore. Edhe për ato pak dosje penale që dërgohen në gjykatë, ndëshkimi për autorët është i munguar në shumicën e rasteve. Krimet zgjedhore mbetën të pandëshkuara në zgjedhjet për Kuvendin në vitin 2017. Në Qershor të vitit 2020, Parlamenti Europian adoptoi 15 kushte për Shqipërinë, në këmbim të hapjes së

¹ Ky program mbështetet nga Instituti Demokratik Amerikan, NDI, nën titullin "Për promovimin e integritetit të zgjedhjeve në Shqipëri". **Pikëpamjet e shprehura në këtë raport paraprak nga INFOÇIP nuk reflektojnë medoemos ato të NDI.**

² Ligj Nr. 147/2020. Shkarko ligjin në linkun: <https://www.krimizgjedhor.com/ep-content/uploads/2021/09/ligji-nr.-147-dt.-17.12.2020.pdf>

³ Ndryshimet e fundit që ka pasuar Kodi Penal datojnë në Maj 2017. Ato pasuan paktin Rama-Basha të 17 Majit dhe ashpërsuan ndjeshëm ndëshkimet për korrupsionin zgjedhor.

⁴ Shih për më shumë raportin e monitorimit të krimeve zgjedhore në zgjedhjet për Kuvendin 2017, Link: <https://www.krimizgjedhor.com/ep-content/uploads/2019/05/infocip-raporti-2019-krimi-zgjedhor-NO-LOGO.pdf>

bisedimeve zyrtare për anëtarësim. Mes këtyre kushteve ishte edhe ndëshkimi i atyre që kryejnë krime zgjedhor. Sipas amendamentit nr. 42⁵, nisja dhe përfundimi i gjyqeve penale ndaj atyre që janë përfshirë në shitblerje vote, përbën kusht për nisjen e bisedimeve me Shqipërinë.

Forcat politike që garuan në zgjedhjet e përgjithshme për Kuvendin në 25 Prill 2021, ranë dakort në 5 Qershor 2020⁶ që të adoptonin ndryshime në Kodin Zgjedhor. Mes këtyre ndryshimeve ishte edhe rritja e rolit të publikut në denoncimin e parregullsive zgjedhore. Pranë KQZ u krijua Portali i Denoncimeve të Publikut i cili krijoi akses të shtuar për denoncimin e krimeve të dyshuara zgjedhore.

Duke vlerësuar rëndësinë e posaçme të instrumentit penal në forcimin e integritetit të zgjedhjeve, INFOÇIP aktivizoi programin e monitorimit të krimeve zgjedhore në Zgjedhjet e 25 Prillit 2021 për Kuvendin e Shqipërisë. Synimi parësor i këtij programi është vlerësimi i incidencës së krimeve zgjedhore, klasifikimi i tyre sipas figurës së veprës penale si dhe shpërndarjes gjeografike të tyre. Monitorimi vlerëson gjithashtu eficiencën e hetimit të rasteve të kallzuara/referuara në Prokurori për këtë tipologji krimesh. Për herë të parë, objekt monitorimi janë edhe kallëzimet dhe/ose kërkesat për hetim në SPAK për krime zgjedhore.

Përmes mjeteve ICT ofrohet një pamje e detajuar e transferimit të çështjeve nga prokuroritë e juridiksionit të zakonshëm në SPAK dhe anasjelltas. Po ashtu, për çdo kallzim penal të depozituar në SPAK, ofrohen të dhëna të detajuara mbi kallzimin dhe mbi kallëzuesin, datën e kallzimit, statusi i hetimit penal, baza ligjore e referuar etj. Monitorimi gjurmon ecurinë e hetimit penal deri në momentin ku procedimi pushohet apo shkon në gjykatë me akuzë penale për autorët e dyshuar. Për vendimet gjyqësore të dhëna për krime zgjedhore, rezultati dokumentohet dhe pasqyrohet në databazën e krijuar për këtë qëllim. Ky monitorim identifikon edhe shpërndarjen gjeografike të kallzimeve penale, me bazë qarku zgjedhor, me bazë bashkie dhe me bazë prokurorie e cila ka juridiksion tokësor dhe lëndor për këto lloj veprash penale.

Hetimi i thelluar dhe profesional i procedimeve penale si dhe ndëshkimi i fajtorëve i japin besueshmëri procesit zgjedhor dhe parandalojnë shfaqjen e sjelljeve të dënueshme në të ardhmen. Në këtë kuptim, SPAK dhe 22 prokuroritë e rretheve luajnë një rol të rëndësishëm për të mbrojtur integritetin e zgjedhjeve.

Ky raport vlerëson *vetëm në terma sasiorë* edhe sinjalizimet e shtetasve në Portalin e Denoncimeve nga Publiku, i cili u krijua dhe u administrua drejtpërdrejt nga KQZ⁷. Ndryshimet ligjore pajisën KQZ me funksionin e hetimit të sinjalizimeve për korrupsion zgjedhor. KQZ ka të drejtë që të vendosë sanksione administrative/gjobë për shkeljet zgjedhore si dhe referon në prokurori rastet që mbartin element të veprës penale në fushën e zgjedhjeve.

⁵ Depozituar në emër të PPE nga Kinga Gál

⁶ Kuvendi miratoi ndryshimet e dakortësuara në datë 5 Tetor 2020 (ligji nr 118/2020). Kodi Zgjedhor u ndryshua në 24 nënë të tij.

⁷ <https://www.krimizgjedhor.com/index.php/databaza-e-kallezimeve-totale/>

II. Përmbledhje ekzekutive

INFOÇIP vëzhgoi incidentet zgjedhore në Zgjedhjet për Kuvendin të mbajtuara në 25 Prill 2021, dhe dokumentoi rastet e krimeve zgjedhore të dyshuara që u kallzuan në organin e akuzës. Monitorimi mbulon periudhën zgjedhore dhe shtrihet deri në Janar 2022. Rakordimi i fundit me organin e akuzës dhe KQZ është mbyllur në Janar 2022. Të dhënat janë të pasqyruar në portalin www.krimizgjedhor.com. Marzhi i gabimit në vlerësimin e të dhënave është 3%.

Burimet zyrtare të përdorura për mbledhjen e informacionit janë subjektet zgjedhore, Policia e Shtetit, prokuroritë e rretheve, SPAK, KQZ. Burime të tjera referimi janë organet mediatike që raportuan mbi situatën zgjedhore, por edhe institucionet shtetërore që sinjalizuan prokurorinë për prezencë të mundshme të krimeve zgjedhore. INFOÇIP ka mbledhur informacione në rrugë operative mbi numrin e kallzimeve penale dhe ecurinë e hetimeve përmes një ekipi monitoruesish.

Gjetjet e raportit mblidhen dhe organizohen në dy drejtime:

1. *Raste të raportuara nga subjekti inicues (sender) i nje denoncimi apo kallzimi. Këto mund të jenë subjekte zgjedhore (pati politike), policia, institucione të tjera apo qytetarë*
2. *Raste/kallzime të raportuara zyrtarisht nga institucioni pritës (receiver) që në rastin konkret janë prokuroritë e rretheve dhe/ose SPAK;*

Gjatë vitit 2021, Prokuroria e Përgjithshme informoi publikun dhe median 6 herë zyrtarisht mbi situatën e krimeve zgjedhore⁸. Sipas njoftimit të fundit të shpërndarë në datë 2 Nëntor 2021⁹, në prokuroritë e juridiksionit të zakonshëm u regjistruan **158 njoftime/kallzime** për vepra penale që prekën zgjedhjet e 25 Prillit 2021¹⁰. Prej tyre, 91 ishin drejtpërdrejt në formën e kallzimeve¹¹. Pjesa tjetër ishin referime nga policia e shtetit dhe kërkesa për hetim nga institucione të tjera. Prokuroritë e rretheve gjyqësore regjistruan **82 procedime** për vepra penale që çenojnë zgjedhjet, prej të cilave 2 u regjistruan kryesisht.

Sipas të dhënave që u mblodhën direkt nga 22 prokuroritë e rretheve¹² prej monitoruesve të INFOÇIP u raportua për **148 kallzime** apo referime për vepra penale në fushën e zgjedhjeve. Kjo shifër (148) përkon edhe me të dhënat që dokumentoi INFOÇIP gjatë periudhës zgjedhore, me burim subjektet që depozituan kallzime. Rreth 74 prej tyre janë të dokumentuara me faksimile¹³.

⁸ https://www.pp.gov.al/Media/Njoftime_per_Shtyp/Perditesim_mbi_veprat_penale_ne_fushen_e_zgjedhjeve.html

⁹ Përditësimi i fundit i të dhënave zyrtare nga Prokuroria e Përgjithshme mban datën 2 Nëntor 2021.

¹⁰ Vepra penale që bien në parashikimet e kreut X të Kodit Penal, të ndryshuar.

¹¹ <https://www.krimizgjedhor.com/index.php/2021/11/02/prokuroria-e-pergjithshme-ben-perditesimin-e-situates-per-krimet-zgjedhore/>. Hap këtu linkun e njoftimit: https://www.pp.gov.al/Media/Njoftime_per_Shtyp/Perditesim_mbi_veprat_penale_ne_fushen_e_zgjedhjeve.html

¹² deri në fund të Dhjetorit 2021

¹³ <https://www.krimizgjedhor.com/index.php/databaza-e-kallzimeve-totale/>

Diferenca prej 10 kallzimesh midis shifrës që raporton Prokuroria e Përgjithshme dhe të dhënave që ofrojnë prokuroritë e rretheve mund të vijë si pasojë e momentit të transferimit të çështjeve nga SPAK dhe anasjelltas. Prokuroritë e juridiksionit të zakonshëm raportuan në Nëntor 2021 se transferuan 24 njoftime në SPAK, ndërkohë SPAK konformoi në Dhjetor 2021 se transferoi 22 procedime penale në prokuroritë e rretheve. Nuk përjashtohet mundësia që sistemi i mbledhjes dhe raportimit të të dhënave që përdor organi i prokurorisë të ketë inkonsistenca.

Në datë 3 Dhjetor 2021, Komisioneri Shtetëror i Zgjedhjeve, njoftoi zyrtarisht vendimin¹⁴ për të kallëzuar penalisht pranë organit të prokurorisë shkeljet e konstatuara nga komisionerët dhe stafet ndihmëse në 10% të qendrave të numërimit. KQZ depozitoi kallëzime penale për shkeljet e konstatuara në 67 anëtarë të 18 grupeve të numërimit¹⁵. Këto kallëzime, janë dërguar në 7 prokurori, përkatësisht Korçë, Berat, Gjirokastrë, Tiranë, Lezhë, Elbasan dhe Shkodër.

KQZ konfirmoi gjithashtu për INFOÇIP se nga procesi i kryqëzimit të të dhënave të pajisjes së identifikimit elektronik të zgjedhësve (PEI) është konstatuar identifikim i dyfishtë në 32 raste. Për këto parregullsi KQZ depozitoi gjithashtu kallëzim penal në 11 prokurori, konkretisht Prokuroria Vlorë, Tirane, Shkodër, Lezhë, Korçë, Gjirokastrë, Fier, Elbasan, Durrës, Dibër, Berat.

Bazuar në sa më sipër, KQZ ka depozituar të paktën 18 kallzime penale në prokuroritë e juridiksionit të zakonshëm gjatë muajit Dhjetor 2021. Vetëm Prokuroria e Beratit ka konfirmuar për kallëzuesit (KQZ) regjistrimin e procedimit penal brenda kohës në të cilën hartohet ky raport. Praktika sugjeron se kallzimet e KQZ përgjithësisht regjistrohen si procedime penale nga ana e prokurorisë.

Në 17 Dhjetor 2020, Struktura e Posaçme Anti-Korrupsion, SPAK mori juridiksion për të hetuar korrupsionin aktiv dhe pasiv në zgjedhje (neni 328, 328/b i K.P.) Zgjedhjet e 25 Prillit 2021 caktuan edhe debutimin e parë për hetimin e krimeve zgjedhore nga SPAK. Në 24 Dhjetor 2021, SPAK konfirmoi për monitoruesit e INFOÇIP se kishte të regjistruara 76 kallzime penale në fushën e zgjedhjeve. Prej tyre, u regjistruan si procedime penale **57 kallëzime**. Ndërkohë, 6 procedime erdhën në SPAK me transferim nga prokuroritë e rretheve¹⁶. Më herët, SPAK raportoi për një numër më të madh kallzimesh; deri ditën e votimit në 25 Prill 2021 u regjistruan 91 kërkesa për hetim, prej të cilave 33 u regjistruan si procedime penale.

INFOÇIP vëzhgoi në mënyrë periodike ecurinë e kallëzimeve penale në SPAK. Në muajin Prill 2021, monitorimi dokumentoi me faksimile 72 kallzime/njoftime për krime të dyshuara zgjedhore të cilat adresojnë specifikisht SPAK nga subjektet zgjedhore (PD, LSI) dhe Presidenti i Republikës.

¹⁴ <http://kqz.gov.al/2021/12/03/miratothen-raportet-e-verifikimit-paszgjedhor-te-10-te-qendrave-te-votimit-te-zgjedhjeve-te-dates-25-prilli-2021/>

¹⁵ Lista e plotë: http://kqz.gov.al/ep-content/uploads/2021/12/lidhja_grupet_e_numerimit.pdf

¹⁶ shih një shëmbull këtu: https://www.krimizgjedhor.com/ep-content/uploads/2021/05/k187_fq1_anonimizuar.pdf

Faksimilet janë ngarkuar në një databazë të posaçme për SPAK¹⁷. Monitoruesit e INFOÇIP raportuan për një total prej 82 rastesh të kallzuara në SPAK. Të dhënat u morën në rrugë operative.

Duke kryqëzuar informacionet e mbledhura, mund të pohohet se gjatë kohës zgjedhore dhe pas përfundimit të saj, deri në 24 Dhjetor 2021, **SPAK mund të ketë administruar rreth 115 kërkesa për hetim** (91 para zgjedhjeve dhe rreth 24 tranferime nga prokuroritë e juridiksionit të zakonshëm, kryesisht pas zgjedhjeve).

Të dhënat e referuara nga SPAK mbi procedimet penale të regjistruara rezultojnë dinamike. Në Korrik 2021 kreu i SPAK informoi TVSH se ishin regjistruar 59 procedime penale¹⁸ për vepra në fushën e zgjedhjeve. Në Dhjetor 2021, për monitoruesit e INFOCIP u raportua për vetëm 57 procedime penale të regjistruara në fushën e zgjedhjeve. Në fillim të vitit 2022, SPAK raportoi gjithsej 45 procedime penale të regjistruara për krime zgjedhore (35 nën fushën e nenit 328 të K.P, 2 në nenin 328/b, 7 në fushën e nenit 328/a dhe 1 në fushën e nenit 325). Shifrat mund të jenë e lëvishme për shkak të procesit të transferimit të dosjeve si pasojë e kompetencës lëndore midis SPAK dhe prokurorive të zakonshme dhe anasjelltas.

Bazuar në sa më sipër, në Zgjedhjet e 25 Qershorit 2021 u depozituan në total (22 prokurori rrethesh+SPAK) të **paktën 291 njoftime dhe/ose kallzime për vepra penale të dyshuara që çënojnë zgjedhjet**. Prej tyre 115 u adresuan në SPAK, kurse 176 në prokuroritë e rretheve (këtu përfshihen edhe 18 kallëzimet e nisuar nga KQZ në Dhjetor 2021). Në 6 raste të tjera është depozituar kallëzim për vepra penale kundër jetës apo kundër personit (pra nuk janë krime kundër zgjedhjeve), por që gjithsesi kanë sfond të pastër zgjedhor²⁰.

Nga ky total, mund të jenë regjistruar të paktën 140 procedime penale nga organi akuzës (SPAK dhe prokuroritë e zakonshme të marra së bashku). Deri në Janar 2022, kjo shifër ka qenë me tendencë rritje (të paktën me 17 raste plus), pasi prokuroritë e rretheve kishin nën shqyrtim kallzimet e depozituara nga KQZ gjatë muajit Dhjetor 2021²¹. Mund të thuhet se nga totali i kallzimeve të paraqitura për krime zgjedhore në Zgjedhjet e 25 Prillit, pothuajse gjysma e tyre u regjistruan si procedime penale.

Për krahasim, në zgjedhjet për Kuvendin të mbajtura në 25 Qershor 2017, në prokurori pati 190 kallzime dhe/ose referime për krime të dyshuara zgjedhore prej të cilave u regjistruan vetëm 64 procedime penale²². Ndërkohë në Zgjedhjet për Kuvendin të datës 25 Prill 2022, shifra e

¹⁷ Zvogëlimi e shifrës mund të ketë ardhur jo vetëm si pasojë e procesit të transferimit të dosjeve, por edhe e kërkesave të dyfishta. Kërkesat për hetim të bëra nga Presidenti i Republikës (18 të tilla) adresojnë njëkohësisht SPAK por edhe prokuroritë e zakonshme. Shih një shembull këtu:

<https://www.krimizgjedhor.com/index.php/databaza-e-kallzimeve-spak-2/>

¹⁸ <https://youtu.be/dwuNqUJzOo>

²¹ lista me inicialet e emrave të komisionerëve të kallzuar nga KQZ në dhjetor 2021: http://kqz.gov.al/ep-content/uploads/2021/12/lidhja_grupet_e_numerimit.pdf

²² Shih për më shumë Raportin Monitorues të INFOCIP, fq.5, link: <https://www.krimizgjedhor.com/wp-content/uploads/2019/05/infocip-raporti-2019-krimi-zgjedhor-NO-LOGO.pdf>

kallzimeve ka pësuar rritje me rreth 101 raste më shumë. Shifra e regjistrimit të procedimeve penale është rritur mbi dyfish më shumë (64 në 2017-ën vs. 140+ në 2021-in). Kjo e dhënë krahasuese flet në favor të përdorimit të shtuar të instrumentit penal për garantimin e integritet të zgjedhjeve nga aktorët e përfshirë në këtë proces.

Deri në 24 Dhjetor 2021, vetëm një (1) procedim penal i hetuar nga SPAK arriti të gjykohej plotësisht nga gjykata. Personat e akuzuar nga SPAK (2 gjithsej) kanë marrë dënim penal për krime zgjedhore. SPAK konfirmoi gjithashtu në Dhjetor 2021 se edhe një tjetër procedim penal ishte hetuar plotësisht dhe i ishte nisur gjykatës për vendim²³. Koha e hetimit të dy çështjeve në fjalë konsiderohet e shpejtë.

Prokuroritë e juridiksionit të zakonshëm nuk raportuan gjatë vitit 2021 për persona të hetuar prej tyre për krime zgjedhore të cilët u dënuan nga gjykata penale. Në njoftimet zyrtare për shtyp mbi tematikën e krimeve zgjedhore (6 gjithsej²⁴) të cilat janë afishuar në faqen zyrtare të Prokurorisë së Përgjithshme, nuk ka të dhëna për persona të dënuar për krime zgjedhore.

Në Raportin Zyrtar për kriminalitetin në vitin 2021, Prokuroria e Përgjithshme i ka kushtuar një hapësirë të vogël statistikës për krimet zgjedhore, pavarësisht se viti në fjalë ishte vit zgjedhor. Në këtë Raport flitet për 46 persona të dënuar për krime zgjedhore. Kjo shifër gjithsesi merret me rezervë në këtë vlerësim pasi konstatohet inkoherencë në analizë nga shkruarit e raportit²⁵. Raporti i INFOCIP analizon gjithsesi situatën e ndëshkueshmërisë së krimeve zgjedhore referuar të dhënave të mbledhura brenda vitit 2021.

Deri në Nëntor 2021, përfunduan me vendim pushimi (nga gjykata) 20 procedime të nisura nga prokuroritë e zakonshme. Nuk ka të dhëna lidhur me subjektet zgjedhore apo subjekte të tjera që të kenë apeluar vendimet e pushimit të pranuar nga gjykata. Trendi i pushimit të procedimeve penale për krime zgjedhore të dyshuara konsiderohet i lartë.

Sa i takon SPAK, janë dërguar në Gjykatë me kërkesë për pushim 6 procedime penale, sipas rakordimit të datës 24 Dhjetor 2021. Vendimet gjyqësore për pushim arrijnë në 19% të totalit të

²³ Shih për më shumë: <https://www.krimizgjedhor.com/index.php/2021/11/26/spak-dergon-ne-gjyq-kandidatin-per-deputet-qe-u-kap-duke-blere-vota-ne-23-prill/>

²⁴ https://www.pp.gov.al/Media/Njoftime_per_Shtyp/Perditesim_mbi_veprat_penale_ne_fushen_e_zgjedhjeve.html

²⁵ Shih për më shumë fq. 165-166 ne kete link:

https://www.pp.gov.al/rc/doc/Raporti_Vjetor_Kuvendit_per_Kriminalitetin_2021_31_03_22_PP_6411.pdf. Në tekstin e raportit zyrtar të Prokurorit të Përgjithshëm flitet ndër të tjera "për 2 çështje penale me 6 të pandehur, prej të cilëve janë dënuar 19" (paragrafi I dytë faja 166). Po ashtu në Raport flitet për 47 procedime penale gjithsej në fushën e veprave që çënojnë zgjedhjet ndërkohë që në datë 2 nëntor 2021, Prokuroria e Përgjithshme informoi zyrtarisht për 82 procedime penale të regjistruara në prokuroritë e rrethepër vepra penale në fushën e zgjedhjeve. Ndërkohë, në Raportin Zyrtar mbi kriminalitetin gjatë vitit 2021, Prokurori i Përgjithshëm raporton për vetëm 47 procedime gjithsej në fushën e veprave penale që çënojnë zgjedhjet.

procedimeve penale të regjistruara në SPAK dhe prokuroritë e rretheve të marra së bashku (deri 9 muaj pas zgjedhjeve të 25 Prillit 2021). Pushimi i procedimeve penale manifeston tendencë rritëse.

Nga të dhënat e analizuara, rezultojnë më tepër kërkesa në gjykatë nga ana prokurorisë për të pushuar hetimet (çështjet penale) se sa për të dënuar autorët e hetuar për krime zgjedhore. Ky monitorim nuk ka konstatuar që organi i akuzës të këtë administruar ankime për kallzim të rremë lidhur me rastet për të cilat është kërkuar pushimi i procedimit penal. Po ashtu nuk ka të dhëna për ankimim të subjekteve zgjedhore në gjykatë kundër vendimeve të pushimit nga ana prokurorisë.

Nga të dhënat që ka dokumentuar INFOÇIP, 165 kallzime janë depozituar nga subjektet zgjedhore dhe 9 nga qytetarët, 40 janë referime nga Policia e Shtetit dhe 18 janë kërkesa për hetim nga Presidenti i Republikës. Po ashtu, KQZ ka depozituar të paktën 18 kallzime në prokuroritë e rretheve pas verifikimit prej të saj të verifikimit paszgjedhor të 10% të qendrave të votimit të zgjedhjeve të datës 25 prill 2021. Për 41 kallzime të tjera nuk është arritur të sigurohen të dhëna cilësuese gjatë kohës së këtij monitorimi.

Subjekti zgjedhor PD ka pohuar se ka bërë 185 kallzime në kohë fushatë (130 në prokuroritë e zakonshme dhe 55 në SPAK). Kjo shifër është më e lartë se sa ajo që raportohet nga organi i prokurorisë. Subjekti zgjedhor Partia Demokratike ka aktivizuar mekanizmin e kallzimeve penale më shumë se çdo subjekt tjetër zgjedhor në Zgjedhjet e 25 Prillit.

INFOÇIP dokumentoi me faksimile se gjatë fushatës zgjedhore dhe deri në ditën e votimit prej saj u depozituan 50 kallzime në SPAK dhe 73 kallzime në prokuroritë e rretheve. Pas mbylljes së procesit zgjedhor, shifra e kallzimeve të depozituara nga PD rezulton të jetë më e rritur. Sipas të dhënave të referuara nga sekretari i përgjithshëm i PD, Gazment Bardhi në datë 17 Nëntor 2021²⁶, nga PD janë depozituar në total 130 kallzime në prokuroritë e rretheve dhe 55 kallzime në SPAK për krime të dyshuara zgjedhore. Kjo shifër nuk përkon me shifrën zyrtare që është referuar nga organi i prokurorisë. Megjithatë diferenca prej 20 kallzimesh²⁷ pritet të adresohet në muajt në vijim, edhe në kuadër të veprimtarisë hetimore që po zhvillon Kuvendi i Shqipërisë. Shumica dërrmuese e kallzimeve të depozituara në SPAK, mbajnë firmën e Sekretarit të Përgjithshëm të PD, Gazment Bardhi.

Për shkak të ndarjes së kompetencave për hetimin e krimeve zgjedhore midis prokurorive të zakonshme dhe SPAK, në zgjedhjet e 25 Prillit 2021 u vu re një lëvizje qarkulluese e kallzimeve

²⁶ Shih deklaratimet mbledhjen e Komisionit të Posaçëm Parlamentar për Hetimin e Zgjedhjeve të 25 Prillit, link: <https://www.krimizgjedhor.com/index.php/2021/11/18/4409/> ose hape direkt në audio-video në YouTube: <https://www.youtube.com/watch?v=5by04XeBPx0&t=12s>

²⁷ Gjatë monitorimit, INFOÇIP ka konstatuar se në qarkun zgjedhor Fier, subjekti zgjedhor PD ka hartuar ta paktën 73 kallzime ndërkohë që Prokuroria e Fierit dhe Lushnje raportojnë se kanë administruar vetëm raportin se ka marrë gjithsej 36 kallzime për vepra penale në fushën e zgjedhjeve.

por edhe procedimeve penale. Nga evidencat statistikore që janë ballafaquar për efekt të këtij monitorimi, SPAK transferoi pranë prokurorive të juridiksionit të zakonshëm rreth 22 kallëzime penale gjatë vitit 2021. Numri më i lartë u regjistruar në prokurorinë e Tiranës, me 14 transferime nga SPAK deri në fund të Nëntorit 2021.

Nga ana tjetër, prokuroritë e juridiksionit të zakonshëm raportuan se kanë transferuar rreth 24 njoftime në SPAK gjatë vitit 2021. Me numrin më të lartë paraqitet Prokuroria Gjirokastër me 7 kallëzime të transferuara në SPAK për mungesë kompetence lendore. Për shkak të procesit të transferimit të çështjeve penale nga SPAK në prokuroritë e rretheve dhe anasjelltas, shifra tenton të jetë dinamike dhe lëviz brenda një marxhine gabimi metodologjik 3% .

Vihen re mospërputhje midis shifrave që ka raportuar Prokuroria e Përgjithshme dhe shifrave që ofrojnë vetë subjektet zgjedhore që kanë depozituar kallëzime në organin e akuzës. Konkretisht, subjektit zgjedhor PD ka deklaruar se depozitoi në total 130 kallëzime në prokuroritë e rretheve dhe 55 kallëzime në SPAK për krime të dyshuara zgjedhore²⁸.

Prokuroria e Përgjithshme njoftoi zyrtarisht në datë 2 Nëntor 2021²⁹ se kishte marrë drejtpërdrejt 91 kallëzime (në prokuroritë e rretheve), prej të cilave vetëm 70 ishin kallëzime të subjekteve politike/kandidatëve, 3 ishin njoftime të shtetasve dhe 18 njoftime të institucioneve shtetërore. Mbetet të kuptohet se çfarë konsiderohen njoftime apo kallëzime jo-direkte nga Prokuroria e Përgjithshme, kategori në të cilën bien rreth 67 njoftime (mbi 42%) për vepra penale në fushën e zgjedhjeve (nga 158 gjithsej që ajo raporton se ka marrë).

Prokuroria e Fierit raportoi se mori gjithsej 17 njoftime/kallëzime për krime zgjedhore, ndërkohë që monitoruesit e INFOÇIP kanë dokumentuar me faksimile 35 kallëzime vetëm nga subjekti zgjedhor PD në territorin juridiksional të Prokurorisë Fier.

Prokuroria Lushnjë konfirmoi për monitoruesit e INFOÇIP se mari gjithsej 19 kallëzime/njoftime për krime të dyshuara zgjedhore. Ndërkohë, subjekti zgjedhor PD dëshmon se vetëm ai ka dorëzuar 38 kallëzime për vepra penale të dyshuara që kanë ndodhur në territorin e bashkive mbi të cilat ka juridiksion Prokuroria Lushnjë.

Ndëshkueshmëria e krimeve zgjedhore vlerësohet shumë e ulët në raport me kallëzimet që u paraqiten në Zgjedhjet e 25 Prillit 2021. Deri në Dhjetor 2021, vetëm një çështje penale e hetuar nga SPAK mori vendim fajësie në Gjykatën e Posaçme Posaçme të Shkallës së Parë për

²⁸ Shih deklarimet mbledhjen e Komisionit të Posaçëm Parlamentar për Hetimin e Zgjedhjeve të 25 Prillit, dokumentuar nga INFOÇIP, link: <https://www.youtube.com/watch?v=5by04XeBPx0&t=12s>

²⁹ Njoftimi zyrtar datë 2 Nëntor 2021, link:

https://www.pp.gov.al/Media/Njoftime_per_Shtyp/Perditesim_mbi_veprat_penale_ne_fushen_e_zgjedhjeve.html

Korrupsionin dhe Krimin e Organizuar. Çështja penale³⁰ ka qenë në ngarkim të dy punonjësve të Bashkisë Dibër, të cilët u kapën në flagrancë me shuma monetare dhe karta identiteti në mjetin e tyre në Njësinë Administrative Maqellarë. Akuzat ndaj tyre për krime zgjedhore u provuan dhe Gjykata e Posaçme dënoi me 18 muaj shtetasit D.Xh dhe A.C., por për shkak të gjykimit të shkurtuar masa e dënimit u reduktua në 12 muaj heqje lirie³¹.

Deri në fund të vitit 2021, SPAK përfundoi gjithashtu hetimet dhe dërgoi në gjyq dosjen e shitblerjes së votës në të cilën nën akuzë u vu E.J, i cili garoi si kandidat për deputet në zgjedhjet e 25 Prillit 2021 në Qarkun Tiranë. Procedimin penal Nr.131/2021, për veprat penale “Korrupsioni aktiv në zgjedhje” dhe “Korrupsioni pasiv në zgjedhje” u bazua në pamjet filmike të transmetuara në datën 23 Prill 2021 në kanal televiziv “Top News”.

SPAK konfirmoi për monitoruesit e INFOÇIP se, deri në Dhjetor 2021 ishin dërguar në Gjykatë me kërkesë për pushim 6 procedime penale. Deri në Janar 2022, kjo shifer shkoi në 8 (7 pushime për vepra të dyshuara që bien nën parashikimet e nenit dhe ka tendencë rritjeje. Për 22 procedime penale ishin marrë më parë gjat vitit 2021 vendime për shpalljen e moskompetencës. Në vitin 2022 u mbartën 27 procedime penale. Nuk rezulton që subjektet zgjedhore dhe/ose fizike të kenë depozituar ankim në gjykatë për mbyllje të procedimeve penale nga SPAK.

Nga prokuroritë e juridiksionit të zakonshëm, deri në Nëntor 2021, nuk konfirmohet fakti që persona të akuzuar për krime zgjedhore të ishin dënuar me vendim fajësie nga ndonjë gjykatë. Referuar njoftimeve zyrtare, në gjykim kanë qenë 4 çështje me 4 persona të akuzuar. Shifra mund të ketë ndryshuar në muaj në vijim, por Prokuroria e Përgjithshme nuk ka dhënë informacion për përditësimin e situatës pas datës 2 Nëntor 2021.

Deri në përditësimin e fundit që ka bërë organi i akuzës për vitin 2021, nga çështjet e regjistruara kanë përfunduar me vendim pushimi 20 prej tyre. Janë pezulluar 3 çështje penale, ndërkohë që 13 njoftime kanë qenë ende në fazën e verifikimit paraprak. Për 34 kallëzime, është vendosur mosfillimi i procedimit penal nga organi i prokurorisë. Gjithashtu, 24 njoftime/kallëzime i kanë kaluar me transferim SPAK për kompetencë lëndore. Sa më sipër përbëjnë rreth 94 raste që do të thotë se 60% e totalit të kallëzimeve janë pushuar ose janë përcjellë pa dënimit të autorëve të krimeve zgjedhore nga prokuroritë e juridiksionit të zakonshëm. Subjektet zgjedhore nuk kanë konfirmuar të kenë bërë ankim në gjykatë ndaj pushimit të çështjeve të tyre prej organit të akuzës.

Po sipas të dhënave zyrtare nga Prokuroria e Përgjithshme, deri në fund të vitit 2021 vetëm 10 persona kanë qenë në ndjekje penale për krime të dyshuara që çenojnë zgjedhjet. Të arrestuar në flagrancë numëroheshin 4 persona, ndërkohë që është kërkuar masë sigurie “arrest në burg” për 3 persona; kërkesa është pranuar për vetëm 2 prej tyre.

³⁰ Procedimin penal nr.136 viti 2021

³¹ <https://www.krimizgjedhor.com/index.php/2021/12/01/tantuan-te-blinin-vota-denohen-me-nga-1-vit-burg-dy-djente-e-dibres/>

Bazuar në këto të dhëna, mund të pohohet se në zgjedhjet e fundit ose nuk ka patur aq krime zgjedhore sa pretendohet nga subjektet zgjedhore, ose ka patur kallëzime të rreme për krime zgjedhore, ose krimet zgjedhore të denoncuar nuk janë hetuar siç duhet sa kohë që nuk ka vendime fajësie për to në shkallë domethënëse.

Nuk ka të dhëna që të konfirmojnë nisjen e hetimeve nga Prokuroria për kallëzim të rremë në fushën e veprave penale që çënojnë zgjedhjet. Po ashtu, ky raport nuk ka siguruar dot të dhëna që subjektet që kanë depozituar kallëzim të kenë ankimuar vendimet e pushimit të çështjeve të tyre nga ana e organit të akuzës.

Ky monitorim konstaton se intensiteti më i lartë i kallëzimeve penale ka ndodhur gjatë kohës së fushatës zgjedhore deri ditën e votimit. Pas shpalljes së rezultatit zgjedhor, vetëm KQZ ka raportuar për depozitim kallëzimesh penale. Në datë 3 dhjetor 2021, pasi shqyrtoi raportin me gjetjet dhe problematikat e konstatuara, KSHZ vendosi t'i kërkojë KAS vendosjen e sanksioneve administrative ndaj 32 sekretarëve të komisioneve të qendrave të votimit si dhe të bëjë kallëzim penal pranë organit të prokurorisë³² për shkeljet e konstatuara nga 67 anëtarët e 18 grupeve të numërimit (lista e plotë³³). Po ashtu, KQZ ka konfirmuar zyrtarisht se ka dërguar në 11 prokurori kallëzime për votim të shumëfishtë për 32 raste të konstatuara nga verifikimi i materialeve zgjedhore.

Përveç kallëzimeve për vepra penale të dyshuara që bien në parashikimet e Kreut X të K.P., janë dokumentuar edhe të paktën 6 raste me krime serioze (kundër jetës, kundër personit) të cilat kanë sfond të pastër zgjedhor. Ngjarja më e rëndë u shënuar në qytetin e Elbasanit ku mbështetës të subjektit³⁴ zgjedhor PD vranë me armë zjarri një mbështetës të subjektit zgjedhor PS³⁵. Edhe pse fillimisht u raportua për materiale kompromentuese me natyrë zgjedhore me vendin e krimit, prokuroria në një vendim të mëvonshëm nuk e konfirmoi këtë pretendim.

Një tjetër ngjarje u dokumentua në Qarkun Dibër, ku militantë dhe njerëz të afërt me kandidatin për deputet të PD morën peng për disa orë dy shtetas që po blinin vota për llogari të subjektit zgjedhor PS. Shtetasit në fjalë u dënuan më vonë me vendim gjykatë të formës së prerë pasi u gjetën fajtorë për veprën penale të korrupsionit aktiv në zgjedhje (*neni 328 i K.P.*).

Prokuroritë e rretheve me numrin më të lartë të procedimeve të regjistruara janë Tirana (33), Lushnja (19) dhe Gjirokastra (15). Prokuroria Tiranë ka numrin më të madhe të çështjeve penale të

³² <http://kqz.gov.al/2021/12/03/miratohen-raportet-e-verifikimit-pas-zgjedhor-te-10-te-qendrave-te-votimit-te-zgjedhjeve-te-dates-25-prilli-2021/>

³³ http://kqz.gov.al/wp-content/uploads/2021/12/lidhja_grupet_e_numerimit.pdf

³⁴ Refruar nga zyrtarë të lartë të PD si "Struktura e Mbrojtjes së Votës"

³⁵ <https://www.krimizgjedhor.com/index.php/2021/05/03/vrasja-e-elbasanit-dhe-dilemat-per-pasje-ose-jo-te-elementeve-te-krimet-zgjedhor/>

ardhura me transferim nga SPAK për mungesë kompetence nga ky i fundit (14 të tilla në rakordimin e muajit Dhjetor 2021). Ndërkohë, Prokuroria Gjyrokastër rezulton me numrin më të lartë të procedimeve penale të transferuara prej saj në drejtim të SPAK për mungesë kompetence.

Nëse të dhënat organizohen mbi bazë qarku zgjedhor, rezulton se Qarku Fier ka numrin më të lartë të kallëzimeve penale në fushën e zgjedhjeve të depozituara pranë organit të akuzës. Në total përllogaritet një numër prej 28 procedimesh penale të regjistruara në prokuroritë e rrethit Lushnjë dhe Fier, të cilat kanë juridiksion tokësor për Qarkun Zgjedhor Fier.

Nga të dhënat e disponuara prej subjektit zgjedhor Partia Demokratike, rezulton se në Qarkun Fier ka patur të paktën 39 kallëzime penale më shumë se sa shifra që referon organi i prokurorisë së rrethit si procedime të regjistruara. Këto 39 raste të denoncuara/kallzuara ndahen respektivisht 24 në prokurorinë Fier dhe 15 në Prokurorinë Lushnje. Nuk përjashtohet mundësia që faktet penale të jenë bashkuar në një fashikull (çështje) penale.

Gjatë fushatës, një bazë të dhënash me të dhëna personale, detajet e kontaktit dhe preferencat politike të rreth 900,000 qytetarëve shqiptarë, doli në media. Baza e të dhënave u bë shumë shpejt e aksesueshme online nga çdo përdorues interneti. Media, Presidenti i Republikës, partitë opozitare bënë thirrje për hetim nga SPAK për keq-përdorimin e të dhënave personale të qytetarëve për përfitime elektorale të një partie politike. Një kallëzim penal u regjistrua nga SPAK pasi Presidenti i Republikës kërkoi zyrtarisht hetim të shpejtë. A ashtëquajtura “çështja e patronazhistëve” u pushua nga SPAK për mungesë juridiksioni. Ajo i kaloi Prokurorisë së Tiranës për hetime të mëtejshme. Përdorimi i të dhënave personale për qëllime elektorale nga partitë politike nuk konsiderohet krim elektoral sipas përcaktimeve të kreut X të Kodit Penal të Republikës së Shqipërisë. Raportohet se 161 qytetarë bënë kallëzim në prokurori për përdorim të pa-autorizuar të të dhënave të tyre personale³⁶.

Pas ndryshimeve në Kodin Zgjedhor³⁷ dhe në Ligjin për Sinjalizuesit³⁸, KQZ krijoi dhe administroi gjatë zgjedhjeve të 25 Prillit Portalin e Denoncimeve nga Publiku. Në total u dokumentuan 135 sinjalizimi për parregullsi në këtë Portal. Në përfundim të shqyrtimit administrativ të këtyre rasteve, KQZ nuk gjeti element të veprës penale në asnjë nga denoncimet e publikut për parregullsi zgjedhore. Rrjedhimisht, nuk pati asnjë referim nga KAS/KQZ në organin e prokurorisë për ndjekje të mëtejshme penale për këto denoncime.

³⁶ Burimi: Top Story, minuta 10, link: <https://www.youtube.com/watch?v=g5iEw0Z4vrg>

³⁷ <https://www.krimizgjedhor.com/ep-content/uploads/2021/09/kodi-zgjedhor.pdf>

³⁸ <https://www.krimizgjedhor.com/index.php/legjislacioni-per-sinjalizuesit/>